

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertationem Moralem De Norma Actionum Humanarum
Indultu Facultatis Inclytae Philosophicae In Celeberrima
Academia Lipsiensi die VII. Maii Ann. MDCXCIIIX. H. L. Q.
C. sub Praesidio Dn. M. Joh. ...**

Lipsiae, 1698

§. XXI

urn:nbn:de:bsz:31-102642

dimus; & à mero arbitrio legislatoris proficiuntur; quamvis & legislator ad conditionem subditorum, quibus eas vult præscribere, respicere debeat. Sed differentia tamen duplex est. Primò, quòd plerumque legislator in sancienda lege positiva non respiciat conditionem communem omnium hominum, sed certæ tamen partis & nationis. Secundò, quòd nexus, quem Leges positivæ cum conditione subditorum habent, in arbitrio legislatoris sit; velitne eas huic subditorum genio accommodare, nec ne; utut secus faciens imprudenter fecisse videatur. Hæc de divisione respectu *objecti*.

§. XXI.

Intuitu *Autoris* seu Legislatoris dividitur lex in *divinam*, quæ à DEO, & *humanam*, quæ ab homine præscripta est. *Divina* est vel *naturalis*, de qua antè, quàm nimirum DEUS cuilibet homini indidit, ut mediante rectæ rationis dictamine voluntatem divinam de actionibus certis in socialitate faciendis, vel omittendis cognoscat; vel *positiva*. *Positiva* rursus est vel *universalis*, vel *particularis*; *Universalis*, quæ universaliter dirigendis omnium hominum actionibus circa res arbitrarias, h. e. necessarium nexum cum natura humana non involventes lata est; *Particularis*, quæ non nisi certam hominum partem seu certum populum obstringit, versaturque vel circa *ceremonias* in cultu divino observandas, auditque *ceremonialis*; vel circa *politiam*, & dicitur *forensis*. Caterùm lex divina *Universalis*, quam descripsimus, vocari etiam potest *divina voluntaria*, quia objectum ejus non sunt actiones naturæ humanæ necessariò convenientes, vel disconvenientes; idque ad differentiam legis divinæ *moralis*, uti vocant, quæ solâ promulgatione à Lege Naturæ differt; quòd nimirum hæc ex recta ratiocinatione, illa autem ex revelatione constat. Esse autem à DEO in sacra scriptura præceptas & prohibitas nonnullas actiones universaliter, quæ tamen secundum Jus Nat. indifferentes sunt, ex variis Sacræ Scripturæ locis deduci potest. Ita enim polygamia Virorum in primæva matrimonii institutione, *Genes. II. v. 24.* omnibus hominibus est interdicta, quod manifestè apparet ex Christi in N. Test. *Matth. XIX. v. 4.* ad eam facta provocatione; Prohibitio autem hæc non est Juris Nat.; quo

quo plures uxores habere, cum id finem matrimonii promoveat, omnino licet. Præterea pleraque matrimonii prohibitiones, quæ habentur *Levit. 18.* non sunt J. Nat., utpotè quo in sola linea recta matrimonium est interdictum; & tamen omnes homines obligant ex legislatoris intentione, quam satis patefecit *Levit. 20. v. 22. seq.* ubi ob ejusmodi nuptias excisæ dicuntur gentes. Item supplicii capitalis pœna, quæ dicitur homicidæ, *Genes. 9. v. 6.* universos homines respicit, quod liquet ex *Num. 30. v. 31. seq.* & tamen Juris Nat. non est; quamvis enim Jus Nat. puniri homicidam velit, pœnam tamen nullam determinat; quòd igitur præcisè talionis pœna hîc obtinere debeat, id est ex Jure divino universali voluntario, quod nonnulli etiam Jus divinum universale in specie tale vocare amant, paulò aliter legem divinam positivam, quàm nos, explicantes.

§. XXII.

Lex Humana universalis nulla datur; cum omnes homines nondum sub unius imperium concesserint, legemque ab eo universalem acceperint; Cæterùm lex humana particularis varias pro varietate Rerumpubl. patitur divisiones. Non tamen hæc civilis lex infima est, & ultima species juris. Sed datur jus arctius jure civili patens, quod *Grotius* asserit *d. J. B. & P. L. 1. c. 1. §. 14.* quod nimirum ex potestate civili non venit, sed ei tamen est subiectum, & eò referuntur præcepta *patria & dominica.* Nihil enim obstat, quò minus statuatur jus aliquod *Oeconomicum*; Cùm adsit in *Oeconomia superior*, qui habet justas imperandi causas, & sufficientes vires, obsequium ab invito extorquendi; datur & *objectum* juris, actiones nimirum *Oeconomicæ* commodum vel incommodum afferre aptæ, circa quas moderandas proinde dum versatur paterfamilias, nihil prohibet, quò minus jus condere dici queat. *Ziegl. ad Grot. L. 1. c. 1. §. 14.* verb. *Jus arctius patens*: Nulla ergo videtur fuisse ratio, cur ea, quæ de hac re *Grotius* tradit, minus accurata viderentur *Feldeno, Annot. ad eund. c. 1.* Nihil enim efficit, quòd ait ex *Arist. 5. Ethic. c. 10.* *Jus voluntarium seu legitimum in universali propositione consistere debet.* Nam & si paterfamilias regulam ponit, quomodo circa hoc vel illud objectum agendum sit, ea non respicit semper casum singularem; sed frequentissimè per modum propositionis universalis